

Stichting Vogelringstation Meijendel

Jaarverslag 2007

Foto voorblad: Baardmannetje, man, Meijndel 4 november 2007. Ringers: Wouter Teunissen, Maarten Verrips, Ben Wielstra

Illustratieverantwoording zie pagina 21

Stichting Vogelringstation Meijndel

Gevestigd te Den Haag.

De Stichting houdt zich bezig met de studie van in het wild levende vogels door middel van ringonderzoek in het duingebied Meijndel ten noorden van Den Haag.

Secretariaat: Cesar Franckstraat 16
2324 JN LEIDEN
tel: 06 12 66 54 75

Giro: 1531203 t.n.v. Penningmeester Stichting Vogelringstation Meijndel te Wassenaar

© maart 2008

In memoriam Hetty de Wijs

Op 11 november 2007 overleed op 80-jarige leeftijd Hetty de Wijs.

Vogelringstation Meijendel, één van de oudste ringstations van ons land, is in de loop van de jaren het werkterrein geweest van groepen vogelringers in wisselende samenstelling. Hetty kende daardoor het vogelonderzoek in Meijendel en het vogelringwerk in het bijzonder, als weinig anderen.

In de huidige ringgroep behoorde zij, samen met haar in 2003 overleden partner Fred Wilmink, tot de zeer enthousiaste medewerkers. Ze kende iedere duintop en heeft in de loop der jaren veel vogels in de hand gehad om ze, ten behoeve van onderzoek, van een ring te voorzien.

Vanaf het moment dat Fred overleed viel het Hetty moeilijker om een bezoek aan het ringstation te brengen. De motivatie was stellig nog aanwezig maar de wandeling van de parkeerplaats naar de hut riep bij haar te veel emotionele herinneringen op.

Hetty liet ook steeds vaker blijken dat het op de juiste manier hanteren van vogels haar fysiek minder gemakkelijk afging. Maar het enthousiasme bleef. Gaandeweg werd duidelijk dat dit alleen niet meer volstond om actief aan het ringwerk deel te nemen. Ik herinner me, dat ze bij haar laatste bezoeken de hut vaak uitgeput bereikte. Maar ze kwam!

Hetty merkte zelf ook dat ze niet meer in staat was om de benodigde inspanning te leveren. In de groep is dat nooit een probleem geweest. Haar bijdrage is altijd waardevol gebleven. En als ze zich eens moest excuseren, was de reactie uit de groep steevast: "Geen probleem, jij hebt leeftijdsdispensatie".

In de vogelringgroep Meijendel zullen we Hetty de Wijs missen.

Wijnand Bleumink
Voorzitter Stichting Vogelringstation Meijendel

Algemeen

Onze ringgroep mag terugzien op een succesvol jaar. Lange tijd heeft het er evenwel naar uitgezien dat 2007 nog slechter zou verlopen dan het zeer matige jaar 2006. Vanaf half september werden echter uitstekende resultaten geboekt die de maanden daarvoor meer dan compenseerden. Van niet minder dan 17 soorten werden meer exemplaren dan ooit geringd. Onder deze soorten bevindt zich niet één soort waarvan het zwaartepunt van het voorkomen buiten de najaarsperiode valt. Verder is opvallend dat de drie door ons het meest geringde soorten (zwartkop, kleine karekiet en graspieper) geen van allen tot een uitzonderlijk resultaat kwam. Dat we niettemin het op één na beste jaar sinds 2000 hadden, tekent dan ook de fantastische resultaten die we met vele andere soorten boekten.

Gedurende het verslagjaar bestond de ringgroep uit de ringvergunninghouders W. Bleumink en M. Verrips en de medewerkers L. Buisman, mevrouw C. Boelen, P. Lina, V. van der Spek, W. Teunissen en B. Wielstra. K. Hendriks verleende vele malen medewerking en werd eind 2007 als aspirant medewerker tot de groep toegelaten.

De benodigde ringvergunningen worden op voorspraak van de Nederlandse Ringcentrale te Heteren afgegeven door het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij. De benodigde terreinvergunningen werden verstrekt door de Duinwatermaatschappij Zuid Holland.

Overjarige, nog ongeruide fitis (links, 20 juli 2007) en eerstejaars fitis (rechts, 19 juli 2007). Het belangrijkste verschil is de kleur van de buik: grotendeels vuilwit bij de overjarige vogel, geel bij de eerstejaars. Het hier zichtbare kleurverschil van de mantel is vooral het gevolg van verbleking en slijtage. Overjarige fitissen ruien hun volledige verenkleed nog voor aanvang van de najaarstrek en hebben daarna een identieke mantelkleur als eerstejaars fitissen. De zwarte punt aan de ondersnavelbasis van de eerstejaars vogel heeft niets met kleur en tekening te maken: het is een teek. Ringers: Wouter Teunissen en Maarten Verrips

Sinds eind 2007 is de ringgroep ook op internet te vinden. Actuele vangresultaten staan vermeld op www.trektellen.nl onder ringvangsten. Op www.waarneming.nl hebben we onze eigen gebruiksnaam (Vogelringstation.Meijendel) waaronder naast vangresultaten ook foto's zijn te vinden.

Het weer in Meijendel in 2007

Winter van betekenis was er dit jaar wederom niet en de eerste maanden waren warmer dan gemiddeld. April bracht zelfs al enkele echte zomerdagen, maar het meest opmerkelijk in deze maand was de droogte. Tussen 21 maart en 7 mei viel maar op één dag neerslag, op 7 april. Mogelijk als gevolg van de extreme droogte was er eind april brand aan de rand van ons vangterrein. In het afgebrande terrein vonden we opmerkelijk genoeg een groot aantal mistnetstokken, die in de zomer van 2003 werden ontvreemd en door de dieven blijkbaar in de dichte begroeiing zijn gegooid.

Mei en juni brachten mooie en minder mooie perioden maar omdat we in deze periode maar eenmaal per decade vangen was dat niet van invloed op de vanginspanning. Tijdens de nachtegalenperiode, die half juli begint, was er slecht weer (veel neerslag, harde wind) in de laatste decade van juli, wanneer stil zomerweer zo essentieel is voor het resultaat. Ook augustus was vaak regenachtig en winderig, maar niet zo extreem als in 2006.

De eerste decade van september regende het nogal eens en ook de periode 16-20 september was herfstig, maar verder was het weer redelijk rustig en droog. Ook oktober was overwegend rustig en droog, met uitzondering van het eind van de maand. November bracht meer echt herfstweer. Vanaf 17 december vroom het 's nachts licht, wat er op de 20^e toe leidde dat bevroren nevel zich als een prachtig sneeuwlaagje op de planten en later ook op de grond afzette.

Voorseizoen

De eerste vangdag was dit jaar op 4 maart, en de eerste vogel voor de jaarlijst was een mannetje rietgors. Voor het eerst werd in het voorjaar een nachtelijke rallenvangst gedraaid, die in de nacht van 28 op 29 maart twee waterrallen opleverde.

Zojuist geringde tweedejaars waterral sluipt de voorjaarsnacht weer in om de trektocht naar zijn broedgebied voort te zetten. Aan de basis van de bovensnavel is een deel van de witte streep tussen oog en bovensnavel zichtbaar, die eerstejaars waterrallen van overjarige onderscheidt. Dit kenmerk blijkt tot in het voorjaar bruikbaar. Meijndel, 29 maart 2007. Ringers: Wouter Teunissen, Maarten Verrips

Tot half april werden in totaal 8 vangdagen gedraaid waarop 46 vogels werden geringd. Opvallende trends waren niet waarneembaar, al was de vangst van zowel een goudhaan als een vuurgoudhaan ongebruikelijk. Aardig detail is dat de vuurgoudhaan in oktober 2007 werd gecontroleerd in de Kennemerduinen.

CES project

Het CES project is een landelijk project naar voorkomen en broedsucces van territoriale vogels. Het wordt met vaste mistnetopstelling gedurende één ochtend per decade zonder kunstmatige lokmiddelen uitgevoerd. De onderstaande lijst geeft de resultaten van dit project in 2007.

Overjarige grasmus (links, 30 juni 2007) en eerstejaars grasmus (rechts, 2 september 2007). Kleurverschillen in het verenkleed zijn er niet, maar de overjarige vogel is meer verbleekt en gesleten. Het belangrijkste verschil is de iriskleur: overjarige grasmussen hebben een gele iris, eerstejaars een zwarte. Dit kenmerk blijft na de rui van de overjarige vogels (die dan ook een ongesleten verenkleed krijgen) bruikbaar. Let ook op het feit dat de overjarige vogel slanker lijkt omdat de veren strakker en minder luchtig om het lichaam zitten. De donkere staartbasis van de overjarige vogel wordt veroorzaakt door schaduw

	overjarig	controles	eerstejaars
Boompieper			1
Boomkruiper	1		
Bosrietzanger	2		1
Braamsluiper	9	4 (1)	2
Fitis	10		29
Gekraagde roodstaart	2		1
Goudvink	6		0
Grasmus	7	4 (2)	1
Heggemus	5	7 (4)	6
Kleine karekiet	15	5 (3)	15
Koolmees	8	6 (2)	40
Merel	2	1	3
Nachtegaal	11	6 (4)	5
Pimpelmees	0	2	13
Rietgors	2		1
Rietzanger	0		2
Roodborst	1		8
Spreeuw	1		0
Sprinkhaanrietzanger	0		2
Staartmees	0	2 (2)	2
Tijftjaf	5	7 (4)	18
Tuinfluitier	4	1 (1)	2
Vink	0		1
Vlaamse gaai	0		1
Winterkoning	2	4	6
Witgesterde blauwborst	0		1
Zanglijster	7		3
Zwartkop	14	2 (1)	10
totaal	115		173

De onder controles tussen haakjes genoemde aantallen betreffen in 2007 geringde vogels, die al in de kolom overjarig zijn meegeteld. Bij de eerstejaars koolmezen zijn 6 nestjongen en bij de eerstejaars pimpelmezen 10 nestjongen inbegrepen.

Bij bestudering van de cijfers springt allereerst het slechte resultaat van de grasmus in het oog. Deze soort was schaars en had een ondermaats broedresultaat. De nachtegaal deed het beter dan ooit, zowel qua volwassen vogels als grootgebrachte jongen. Rietzanger, sprinkhaanrietzanger en blauwborst hadden geen broedterritoria in de directe omgeving en

de gevangen eerstejaars vogels zijn vermoedelijk van elders afkomstig. Van de 7 zanglijsters op de lijst kwamen er 5 binnen op de eerste CES ochtend: dit waren vermoedelijk doortrekkers. De juveniele vink was nieuw voor de CES-lijst. De staartmees nestelde in ons terrein. Of het broed succesvol was, konden we niet met zekerheid vaststellen.

Overjarige tjiftjaf (29 maart, links) en eerstejaars tjiftjaf (30 juni, rechts). De eerstejaars vogel heeft een groenere mantel dan de adult en de groengrijze borst valt op. Adulte tjiftjaffen hebben een egaal witgrijze borst. Verder is de snavel van de juveniel nog niet volledig verhoord en daardoor lichter gekleurd dan die van de volwassen vogel. Dit geldt ook voor de poten. Zowel oude als jonge tjiftjaffen ruien volledig in de nazomer en zijn daarna nauwelijks of niet meer op leeftijd te brengen. Ringers: Wouter Teunissen, Maarten Verrips

Nachtegalenproject

De resultaten van het nachtegalenproject waren uitermate teleurstellend, zeker gezien de goede resultaten tijdens het CES-project. Tijdens het hoogtepunt van de trek waren de aantallen al beduidend lager dan gebruikelijk en de trek was ook eerder afgelopen. Dit leidde tot het slechtste resultaat sinds de start van dit project in 2001.

Juli								augustus					
18	19	20	21	22	25	28	1	2	4	5	6	8	12
17	7	6	2	5	3	0	10	10	2	2	2	1	1

Een verklaring voor dit slechte resultaat hebben we niet. Het weer was niet erg goed en op één, niet belangrijke, vangplaats was geen geluid maar dit lijkt onvoldoende als verklaring. Ook andere kuststations hadden een minder resultaat. Mogelijk was de wegtrek van de nachtegalen dit jaar ongebruikelijk vroeg.

Overjarige (links, 2 augustus 2007) en eerstejaars nachtegaal (rechts, 30 juni 2007). Nachtegalen dragen de eerste weken na het uitvliegen een gestippeld jeugdkleed. In de eerste helft van juli wordt dit kleed (binnen een week!) vervangen door het eerste prachtkleed, dat ze tot de daarop volgende zomer dragen. De vlekken op de handpendekveren, op de rechterfoto goed zichtbaar (boven de duim van de ringer) worden daarbij behouden, waardoor ze herkenbaar blijven als eerstejaars. Ringers: Wouter Teunissen, Maarten Verrips

Zomertrek

De eerste dagen van augustus vingen we flinke aantallen overjarige kleine karekieten, waaronder zich twee exemplaren met een Belgische ring bevonden die in voorgaande jaren was omgelegd. Mogelijk hebben we hier te maken met dispersie van broedvogels uit de directe omgeving. Werkelijk grote aantallen, met een hoog percentage eerstejaars vogels, komen meestal pas in de loop van augustus binnen en betreft zoals blijkt uit aflezingen van geringde vogels, doortrek van elders. Deze doortrek was in 2007 uitgesproken zwak en bleef verder onder het gemiddelde van de afgelopen jaren. Dit geldt ook voor de overige soorten riet-zangvogels.

Augustus	1-10	10-20	20-31	totaal
Kleine karekiet	73	42	58	173
Bosrietzanger	4	1	3	8
Sprinkhaanrietzanger	8	11	18	37
Rietzanger	5	2	2	9

Bijzondere soorten als draaihals, waterrietzanger, sperwergrasmus en porseleinhoen (tijdens de nachtelijke rallenvangsten vanaf half augustus) ontbraken. De rallenvangst was deze maand mager: slechts 1 waterral werd geringd. Dit alles betekent niet dat er geen mooie resultaten werden geboekt. Op 8 augustus werd alweer de derde grote karekiet in vier jaar in een mistnet aangetroffen en in de laatste decade, dé tijd voor deze soorten, kwamen zowel een tapuit als een paapje binnen. Grote ogen werden opgezet bij het aantreffen van twee soorten vleermuis: een dwergvleermuis op 12 augustus en een rosse vleermuis op de 26e.

Paapje, adult vrouwkje. De leeftijd van deze vogel is niet aan het verenkleed af te lezen, alleen aan de binnenkant van de bovensnavel. Meijndel, 25 augustus 2007. Ringers: Kasper Hendriks, Wouter Teunissen, Maarten Verrips

Aantal vangdagen: juli 7, augustus 16.

Najaarstrek

De periode september-november, waarin zich de najaarstrek van de meeste zangvogels voltrekt, verliep buitengewoon succesvol. Het was evenwel opmerkelijk dat de vanouds meest geringde soorten in deze periode, de graspieper en de zwartkop, de malaise van de voorgaande maanden deelden en achterbleven bij de resultaten van de afgelopen jaren. Dat neemt niet weg dat ze de meest geringde soorten van september waren. De opvallendste verschijning in september was echter de vuurgoudhaan. Normaal komen rond half september de eerste exemplaren van deze soort binnen, maar dit jaar was hij er al vanaf eind augustus meer dan incidenteel. Hoewel we er nog steeds niet zeker van zijn of de soort ook 's nachts trekt (kenmerkend voor nachttrekkers is dat ze al vanaf het eerste ochtendgloren worden gevangen, maar dat is bij vuurgoudhaantjes nooit het geval) draaiden we vanaf begin september regelmatig 's nachts geluid van de vuurgoudhaan. Dat leidde tot ongekend hoge aantallen geringde vogels, een trend die zich in oktober ongewijzigd voortzette. Het uiteindelijke aantal op de jaarlijst bedraagt een ongekende 233 stuks, bijna driemaal zo veel als het vorige jaarrecord (81 in 2002).

De goede vangst van vuurgoudhanen markeerde de overgang van een matig tot slecht voorseizoen naar een fantastisch naseizoen. De eerste dag waarop de vangst de 100 overschreed was 12 september, de beste vangdag sinds de barmsijzeninvasie van november 2005. Het dagtotaal van de 12^e bedroeg 163. Op 14 september werd een bijzondere vangst gedaan: een eerstejaars withalsvliegenvanger. Op 29 september kwamen tegelijkertijd uit hetzelfde mistnet de eerste twee bladkoninkjes van het jaar. Een derde exemplaar werd op 13 oktober geringd. Bijzonder talrijk was de roodborst, vooral tijdens een ouderwetse 'fall' op 27 september toen ze al tijdens de nachtvangst uit de mistnetten werden gehaald en de teller uiteindelijk op de nieuwe recordhoogte van 55 bleef steken. Mede dankzij nog enkele goede dagen in oktober bereikte het jaartotaal van de roodborst een nieuw record. Oktober bracht ook weer zwarte mezen op de lijst: meer dan de helft van het jaartotaal werd gevangen op de 21^e.

Alles aan de houtsnip is apart. Geen andere vogel heeft zulke grote, ver naar achteren staande ogen, geen andere steltloper is zo fors en komt in bosachtig biotoop voor, geen andere steltloper hoor je in het voorjaar (ook in Meijendel!) zulke vreemde geluiden maken. Meijendel, 31 oktober 2007. Ringers: Wijnand Bleumink en Laurens Buisman.

Oeverpieper (boven), 7 oktober 2007 en waterpieper, 15 oktober 2007. Zo onder elkaar lijken ze niet zoveel op elkaar, maar in de praktijk was het verschil erg moeilijk te zien. De waterpieper is vooral te herkennen aan de ook op de foto goed zichtbare wittere buitenste staartpenen. Ringers: Vincent van der Spek, Wouter Teunissen, Maarten Verrips

Oktober is ook de maand van de doortrekkende lijsters. De eerste daarvan is de zanglijster, vanaf de derde decade gevolgd door merel, kramsvogel en koperwiek. Alle vier de soorten werden in uitstekende aantallen geringd, waarbij van de merel ook meerdere ringen van elders werden afgelezen. Bijzondere vangsten waren buizerds op 12 oktober en 27 november: beide vogels kwamen uit een mistnet. Baardmannetjes werden geringd op 12 oktober (twee) en 4 november (drie) terwijl op 31 oktober een prachtige houtsnip kon worden geringd. Behalve mooie aantallen vinken en kepen waren er op de najaarstrek opnieuw barsijsen. Vanaf de eerste dag waarop we ze vingden, vingden we grote en kleine barsijsen door elkaar. Tot een echte invasie kwam het niet, al was er een bescheiden piek voor de grote barsijs op 27 november, toen meer dan de helft van het jaartotaal binnenkwam (51 stuks). Drie gevangen vogels konden niet met zekerheid op ondersoort gebracht worden en staan als barsijs spec. in de lijst. Het is niet uitgesloten dat het hier kruisingen tussen grote en kleine barsijs betreft. November kenmerkte zich verder door een sterke doortrek van pimpelmezen. Gelet op de vangaantallen elders in Nederland lijkt het erop dat de influx pas als laatste de omgeving van Wassenaar aandeed. De piek deed zich bij ons voor in de periode 15-18 november. We vingden in die periode 271 exemplaren, waaronder zich niet alleen vogels bevonden die in de Baltische staten waren geringd, maar ook in de AW duinen (Zandvoort), Westenschouwen (Zld.) en België. Nog een soort die in november aan de weg timmerde was de groenling. Op 27 november kwamen er 28 binnen, en in december op 2 dagen nog 13.

Aantal vangdagen: september 13, oktober 22, november 8, december 4.

Laatste vangdata regelmatig gevangen zomervogels

	2007	2006
nachtegaal	12 augustus	13 augustus
sprinkhaanrietzanger	22 september	29 september
rietzanger	7 oktober	11 september
bosrietzanger	12 september	24 september
kleine karekiet	27 november	28 oktober
braamsluiper	19 augustus	14 september
grasmus	8 september	28 september
tuinfluiter	7 oktober	30 september
zwartkop	14 december	26 december
fitis	8 september	17 september
tjiftjaf	27 november	26 december

De laatste kleine karekiet betrof een zelf op 9 november (ook al erg laat!) geringd exemplaar. De vogel was tussen de dag van ringen en controleren ruim 2 gram lichter geworden, wat erop wijst dat hij moeilijk aan voedsel kon komen en mogelijk te zwak was om verder te trekken. Niettemin is het voorkomen van kleine karekieten eind november zeer uitzonderlijk. Ook de laatste rietzanger werd ongewoon laat gevangen.

Totaalijst 2007

	totaal 2007	totaal 2000-2006
Buizerd	2	1
Sperwer	4	20
Fazant	1	1
Waterral	73	190
Waterhoen	1	6
Houtsnip	1	0
Ransuil	1	12
IJsvogel	2	6
Grote Bonte Specht	3	17
Veldleeuwerik	54	626
Boerenzwaluw	8	3
Oeverpieper	2	3

Waterpieper	1	0
Boompieper	9	24
Graspieper	294	1423
Grote Gele Kwikstaart	47	74
Winterkoning	49	361
Heggemus	56	343
Roodborst	380	1435
Nachtegaal	83	1082
Witgesterde Blauwborst	2	15
Gekraagde Roodstaart	6	30
Tapuit	1	4
Paapje	1	4
Merel	310	878
Kramsvogel	32	89
Zanglijster	115	443
Koperwiek	126	370
Sprinkhaanrietzanger	47	417
Rietzanger	15	104
Bosrietzanger	16	150
Kleine Karekiet	255	2680
Grote Karekiet	1	2
Braamsluiper	24	242
Grasmus	38	579
Tuinfluiter	84	616
Zwartkop	577	4261
Bladkoning	3	7
Tjiftjaf	256	1124
Bruine boszanger	1	0
Fitis	109	685
Goudhaan	214	672
Vuurgoudhaan	233	277
Bonte Vliegenvanger	1	24
Withalsvliegenvanger	1	0
Staartmees	45	161
Baardmannetje	5	2
Glanskop	2	11
Zwarte mees	31	206
Pimpelmees	499	1088
Koolmees	219	1375
Boomkruiper	9	32
Vlaamse Gaai	2	26
Spreeuw	109	87
Ringmus	1	3
Vink	95	257
Keep	7	16
Grote Barmsijs	80	925
Kleine Barmsijs	57	43
Barmsijs spec.	3	0
Groenling	42	10
Goudvink	8	61
Rietgors	10	51
63 soorten	4763	23769

Terugmeldingen gedurende 2007 ontvangen.

In Meijendel geringd, elders teruggemeld

AH.23981	Bosrietzanger 1kj Gecontroleerd	Wassenaar Lebbeke, O-Vlaanderen België	05-08-2004 14-08-2007
AL.27548	Bosrietzanger 1kj Gecontroleerd	Wassenaar Roseliere, La Neuville Nord, Frankrijk	23-08-2007 30-08-2007
AH.23987	Braamsluiper 1kj Gecontroleerd	Wassenaar Vonarje, Rogaska Slatina Slovenië	05-08-2004 09-09-2006

Na een eerdere melding van een braamsluiper uit Israël, de tweede die aanwijzingen geeft over de zuidoostelijke trekroute van deze soort. Bovendien een aanwijzing dat de soort hierbij de Alpen oversteekt.

AJ.49433	Grote Barmsijs vgr Gecontroleerd	Wassenaar Assenede, O-Vlaanderen België	14-11-2005 06-12-2005
AH.23972	Kleine Karekiet na1kj Gecontroleerd	Wassenaar Spijkenisse, Beerenplaat	05-08-2004 14-07-2007

De spreeuw hoort bij ringstation Meijendel. De spreeuwen waarmee A.C. Perdeck in de jaren 50 zijn klassiek geworden verplaatsingsproeven deed, werden in Meijendel gevangen. Dit mannetje (blauwgrijze ondersnavelbasis, geen oogring) treedt dus in beroemde voetsporen. Meijendel, 6 mei 2007. Ringers: Wouter Teunissen, Maarten Verrips

AH.24284	Kleine Karekiet 1kj Gecontroleerd	Wassenaar Donana, San Ramon-Brazo de la Torre, Huelva, Spanje	22-08-2004 26-09-2004
----------	--------------------------------------	---	--------------------------

Onze verste melding van een kleine karekiet tot nu toe, uit het beroemde moerasgebied Coto de Donana in Andalusië, zuid Spanje.

AK.43795	Kleine Karekiet 1kj Gecontroleerd	Wassenaar Bergumermeer-NH	13-08-2005 23-06-2007
AL.27324	Kleine Karekiet N1 Gecontroleerd	Wassenaar Zandvoort AW Duinen	10-06-2007 02-08-2007
AL.27397	Kleine Karekiet N1 Gecontroleerd	Wassenaar Zandvoort AW Duinen	01-08-2007 05-08-2007
AL.27597	Kleine Karekiet 1kj Gecontroleerd	Wassenaar Zeile Heikant, O.Vlaanderen België	25-08-2007 28-08-2007
V.285263	Koolmees M vgr Dood, > 1wk.	Wassenaar Den Haag, Marlot	16-10-2005 30-05-2007
V.285964	Koolmees V 1kj Gecontroleerd	Wassenaar Rue Somme, Somme Frankrijk	12-10-2005 24-03-2006
K.955460	Merel M 1kj Gecontroleerd	Wassenaar Kvassas, Sokndal, Rogaland, Noorwegen	18-12-2001 31-12-2005
L.236451	Merel M 1kj Gecontroleerd	Wassenaar Castricum	30-11-2006 12-12-2007
L.236351	Merel M 1kj Dood < 1 wk,	Wassenaar Llanallgo near Moelfre, Anglesey, Wales	17-10-2006 06-01-2007

Drie merels, op verschillende plaatsen teruggemeld. Het overwinteren in Groot-Brittannië was al eerder bekend, maar dat ze op latere leeftijd in Scandinavië (hun broedgebied) blijven overwinteren wisten we nog niet.

AL.29077	Pimpelmees 1kj Dood gevonden	Wassenaar Lekkerkerk Opperduit	09-07-2006 25-04-2007
AP.01657	Pimpelmees 1kj Gecontroleerd	Wassenaar Westenschouwen	22-07-2007 02-11-2007
AP.01735	Pimpelmees N1 Gecontroleerd	Wassenaar Castricum Duinen	15-11-2007 24-11-2007
AJ.48498	Roodborst 1kj Gecontroleerd	Wassenaar 3 ^e kroonspolder, Vlieland	22-09-2005 16-10-2006
S.707469	Roodborst 1kj Gecontroleerd	Wassenaar Beclers, Henegouwen België	12-10-2003 06-10-2005
AL.27394	Sprinkhaanrietzanger 1kj Gecontroleerd	Wassenaar Heultje, Antwerpen, België	01-08-2007 17-08-2007
G. 90581	Vuurgoudhaan V vgr Gecontroleerd	Wassenaar Kennemerduinen Bloemendaal	04-03-2007 02-10-2007
Y. 30322	Vuurgoudhaan V vgr Gecontroleerd Gecontroleerd	Wassenaar Zandvoort duinen Zandvoort duinen	20-10-2007 23-10-2007 30-10-2007

Vuurgoudhaan (links) en goudhaan, smaakmakers van het najaar van 2007. Meijndel, 8 oktober 2007. Ringer: Maarten Verrips

AL.29308	Witg.Blauwborst M 1kj Gecontroleerd	Wassenaar Flix, Sebes, Tarragona Spanje	23-07-2006 17-09-2007
B.908983	Zwartkop M N1 Gecontroleerd	Wassenaar Bellem, O-Vlaanderen België	25-08-2001 24-09-2006
V.253264	Zwartkop Gecontroleerd	Wassenaar Herne, Brabant, België	01-08-2005 05-09-2006
V.286335	Zwartkop M vgr Gecontroleerd idem	Wassenaar Oud Naarden idem	02-09-2006 06-05-2007 20-05-2007
V.286915	Zwartkop M 1kj Gecontroleerd	Wassenaar Lebbeke, O-Vlaanderen, België	09-10-2006 10-10-2006
V.286889	Zwartkop M vgr Dood >1 week	Wassenaar Melbourne Hall, Derby Gr.-Brittannie	08-10-2006 12-03-2007
V.338235	Zwartkop M 1kj Gecontroleerd	Wassenaar Kennemerduinen Bloemendaal	18-07-2007 25-08-2007
V.338520	Zwartkop M N1 Gecontroleerd	Wassenaar Zulte, O.Vlaanderen, België	26/08/2007 14/09/2007
P..09728	IJsvogel 1kj Dood	Wassenaar Saint-Martin-de Varreville, Manche Frankrijk	09-09-2000 18-09-2000

Melding ontvangen 16 augustus 2007. De doodsoorzaak wordt niet opgegeven maar in Frankrijk weet je het nooit. Dat geldt ook voor onderstaande melding.

L 236205	Zanglijster 1kj Dood, >1 week	Wassenaar Rohan, Morbihan Frankrijk	05-11-2005 08-01-2006
----------	----------------------------------	--	--------------------------

Elders geringd, in Meijndel teruggevangen.

AH.85648	Kleine Karekiet 1kj Gecontroleerd	Schiermonnikoog Wassenaar	02-08-2006 16-08-2006
Bruxelles 9944744	Kleine Karekiet 1kj Gecontroleerd	Hoeke, W-Vlaanderen België Wassenaar	05-09-2006 08-07-2007
Bruxelles 7461540	Kleine Karekiet 1kj Gecontroleerd	Wachtebeke, O-Vlaanderen België Wassenaar	24-08-2003 05-08-2007

Bruxelles 9498831	Kleine Karekiet 1kj Gecontroleerd	Teralfene, Vlaams Brabant België Wassenaar	30-07-2006 05-08-2007
L.192976	Merel V 1kj Gecontroleerd V na1kj	A.W.duinen bij Zandvoort Wassenaar	29-10-2005 21-10-2007
L.217630	Merel M 1kj Gecontroleerd	A.W.duinen bij Zandvoort Wassenaar	06-11-2006 24-10-2007
AK.60520	Pimpelmees 1kj Gecontroleerd	A.W.Duinen bij Zandvoort Wassenaar	24-08-2007 15-11-2007
AJ.23591	Pimpelmees M 1kj Gecontroleerd	Schiermonnikoog Wassenaar	04-10-2007 15-11-2007
AN.55732	Pimpelmees V 1kj Gecontroleerd	Westenschouwen Wassenaar	14-11-2007 17-11-2007

De drie Nederlandse controles tijdens het hoogtepunt van de pimpelmezeninvasie. Zij illustreren enigszins dat de influx ons pas bereikte nadat hij al op vele plaatsen was gepasseerd, al was er eind augustus nog nergens sprake van een influx en betreft de Zandvoortse vogel hoogstwaarschijnlijk een in Nederland geboren vogel.

V.243477	Koolmees M 1kj Gecontroleerd	Lelystad Fl. Wassenaar	05-10-2007 20-10-2007
AL.32242	Sprinkhaanrietzanger 1kj Gecontroleerd	Castricum Wassenaar	19-08-2007 24-08-2007
Bruxelles 7T.52755	Waterral 1kj Gecontroleerd	Zele, Oost-Vlaanderen België Wassenaar	19-09-2006 14-10-2006
Bruxelles 10024875	Zwartkop M 1kj Gecontroleerd	Brecht, Antwerpen, België Wassenaar	05-09-2007 15-09-2007
Bruxelles 10403097	Zwartkop M 1kj Gecontroleerd	Hamme, O-Vlaanderen België Wassenaar	12-09-2007 16-09-2007

Alweer een buizerd gevangen, en alweer zo'n licht exemplaar. Meijendel, 10 oktober 2007. Ringer: Maarten Verrips

Bijlage 1

Withalsvliegenvanger (Meijendel, 14 september 2007)

In de ochtend van 14 september dook er vlak bij onze netten opeens een “bonte vliegenvanger” op. Van de Bonte Vliegenvanger vangen we elk jaar wel een of twee exemplaren, maar het blijft op de ringbaan in Meijendel een zeer schaarse gast. We besloten daarom een kans te wagen om de vogel te vangen. Iedereen werd naar binnen geroepen en het geluid van Bonte Vliegenvanger werd opgezet. Snel daarna hing de vogel in een van de netten. Ik haalde hem eruit en bracht haar triomfantelijk naar de hut. Het was gelukt, de tweede Bonte Vliegenvanger van dit jaar (althans dat was wat we toen nog dachten...)!

Aangezien ik de fijne kneepjes van het ringersvak moest leren, mocht ik van Wijnand Bleumink de vogel ringen. Vincent van der Spek, Kasper Hendriks en Laurens Buisman keken ook over mijn schouder mee. Van een ringer wordt verwacht dat hij zijn soorten kent of anders met behulp van literatuur op naam en op leeftijd kan brengen. Ik had slechts eenmaal eerder een bonte vliegenvanger op de ringbaan gezien en had dus weinig ervaring met de soort. Ook kon ik zonder die ervaring niet uitsluiten dat het een (zeer onwaarschijnlijke) Withalsvliegenvanger zou kunnen zijn. Ik zei grappend tegen Vincent “Vertel mij eens waarom dit geen Withalsvliegenvanger betreft?”. Om alles uit te sluiten en omdat we inmiddels wel nieuwsgierig geworden waren, pakte we de handkenmerken van Speek en Speek erbij.

We lazen kenmerk voor kenmerk op en checkten het bij de vogel:

Eerstejaars Withalsvliegenvanger. Meijendel 14 september 2007. Ringers: Wijnand Bleumink, Laurens Buisman, Vincent van der Spek, Wouter Teunissen, Kasper Hendriks

“5e handpen (p5). Bonte: p5 langer dan p2. Withals: p5 korter dan p2”

Hmm, de 5^e handpen was korter dan de tweede handpen... Het zou toch niet?

“3e en 4e handpen (p3 en p4). Bonte: geen wit aan de basis van de buitenvlag. Withals: wel wit aan de basis van de buitenvlag.”

Oh jee, De vogel had een zeer brede witte vleugelvlek en ook de basis van de buitenvlag van de vierde en ook van de derde handpen waren zeer duidelijk wit.

De vleugelmaat viel nog binnen de range van de Bonte Vliegenvanger maar was wel aan de grens, terwijl hij goed was voor Withalsvliegenvanger die een iets grotere vleugel heeft.

Langzaam werd het stiller. De vogel die ik net nog vol zelfvertrouwen had vastgehouden, werd opeens een stuk meer beladen. Dit wás een Withalsvliegenvanger. Ik gaf hem over aan Vincent om een en ander nog eens na te meten. Ook Vincent twijfelde bij zo'n zeldzaamheid en gaf de vogel over aan Wijnand, die na meten ook tot dezelfde conclusie kwam. Alles wees echt op een Withals. Maar elk afzonderlijk kenmerk zou overlappend zijn, de vogel was in jeugdkleed en het zou veruit de meest bijzondere vangst van het ringstation sinds de herstart in 2000 betekenen. Waren we wel zeker? We maakten snel wat foto's waarbij we alle belangrijke kenmerken documenteerden. Thuis gekomen, konden we meer literatuur doorspitten en werden enkele ringers (waaronder Poolse ringers die beide soorten kenden) om hun mening gevraagd. Ik kan me nog goed herinneren dat Maarten -die er helaas niet bij was- direct kon zeggen dat wat er op de foto's stond in ieder geval geen gewone Bonte Vliegenvanger was. De twijfel die we eerst nog hadden bleek niet nodig: we hadden overduidelijk te maken met een eerste kalenderjaar withalsvliegenvanger! Achteraf bleken er nog enkele kenmerken duidelijk op de foto's te zien. De iets dikkere snavel en de lichtere stuit en een grijzige nek. Die grijzere nek had ik in de hut al wel gezien, maar je moet altijd oppassen dat je niet naar een soort toe gaat praten. Bovendien had de vogel ook nogal wat veren uit het jeugdkleed. Dus voorzichtigheid was op zijn plaats. Achteraf met behulp van de foto's is alles een stuk duidelijker en vraag je je af hoe je zo hebt kunnen twifelen.

Tot en met eind 2007 werden er in Nederland 32 withalsvliegenvangers waargenomen. Een septembergeval is in Nederland nog nooit aanvaard. Dit geval betrof pas de derde ringvangst ooit in Nederland en het eerste geval van een eerste kalenderjaar in het najaar. Withalsvliegenvangers komen voor in midden- en oost Europa en zijn in Nederland dwaalgast.

Wouter Teunissen

Bijlage 2

Bruine Boszanger *Phylloscopus fuscatus* op 13 oktober 2007: een nieuwe soort voor VRS Meijndel

Zaterdag 13 oktober 2007 was wat aantallen betreft een magere ochtend. Dienstdoende ringer Maarten Verrips en de assistenten Laurens Buisman, Kasper Hendriks en Vincent van der Spek hadden nog wel wat drukte van andere aard in het vooruitzicht: vandaag werden ca. twintig excursiegangers van de Haagse Vogelbescherming verwacht. Even voor 9.00 liep MV met een voor hem typerende grijns op zijn gezicht de ringershut binnen, doorgaans een teken van een ongebruikelijke vangst. En zo was het ook: een Bladkoning *Phylloscopus inortatus* kwam uit een zakje tevoorschijn. Die werd 'even bewaard' voor de gasten, die op het punt van arriveren stonden. Vincent van der Spek besloot de andere kant van de baan te controleren. Toen hij bij netopstelling "A" arriveerde, een perceel tussen duindoorns waar doorgaans relatief veel gevangen wordt, zag hij van afstand een Tjiftjaf *Ph. collybita* hangen. Alhoewel? De vogel vertoonde nauwelijks groentinten. En de wenkbrauwstreep was wel erg markant. Dit leek wel een Bruine Boszanger. Hij versnelde zijn pas en greep snel de poten vast om de vogel uit het net te bevrijden. Pas op dat moment merkte hij op dat die gelig waren. Het laatste restje twijfel was nu weggenomen. Terug in de hut was VS niet rustig genoeg om een *Bladkoning* *overtreffende* grijns te produceren. Snel werden de kenmerken door de anderen gecontroleerd: als check, maar ook om Raddes Boszanger *Ph. schwarzi* met zekerheid uit te sluiten. Tijdens het meten riep de vogel regelmatig het voor de soort kenmerkende, smakkende *tsjek*. De vogel werd geringd met nummer Y30229 (2.0 mm). Niet lang daarna verschenen de excursiegangers en enkele snel opgetrommelde medewerkers van het ringstation, die de Bladkoning en de Bruine Boszanger naast elkaar op de foto konden zetten. Zelden zal een excursie op een ringbaan zo in het teken hebben gestaan van niet alledaagse soorten. Na de vangst van de Withalsvliegenvanger op 14

Foto 1 Bruine boszanger, Meijndel 13 oktober 2007. Zie snavel, pootkleur, wenkbrauw en oogstreep. Ringers: Maarten Verrips, Laurens Buisman, Vincent van der Spek, Kasper Hendriks

september, betekende de Bruine Boszanger de volgende nieuwe soort voor het ringstation. Vooruitlopend op aanvaarding door de CDNA, was dit de tweede waarneming voor Meijndel, na een zichtwaarneming van 29 november tot en met 4 december 1990. In het najaar van 2007 werden relatief veel Bruine Boszangers gemeld in Nederland, zowel in het veld als op ringstations. Naast de vangst in Wassenaar – de eerste van het jaar – werden tot 22 oktober exemplaren geringd op Vlieland (2), de Lauwersmeer en Castricum en werden daarnaast bij de CDNA nog eens vier zichtwaarnemingen ingediend.

Beschrijving

Bijzonderheden:	geringd met nummer Y30229 (2.0 mm) als Bruine Boszanger. De beschrijving is gebaseerd op aantekeningen die in het veld gemaakt zijn. Alhoewel VS de vogel al in het net determineerde, is de sleutel in de Handkenmerken (Speek 1994) nagelopen: ook op deze manier kwamen wij uit bij 48a Bruine Boszanger / Radde's Boszanger
Algemene indruk:	<i>Phylloscopus</i> -zanger; al in het net viel VS het gebrek aan overheersende groene tinten op. Langsnaveliger ogend dan Tjiftjaf en leek een iets langere, rondere staart te hebben dan deze soort.
Maten:	Vleugellengte 58,5 mm. Versmallingen in handpennen (van buiten naar binnen genummerd) van P2 t/m P6. P1 ca. twee keer langer dan de handpendekveren. P1= 17 mm, P2= 35 mm, P8= 43 mm. P2 korter dan P8.
Kop:	Kopkap bruinig, met grijsgroene tint. Wangen bruinig en gestreept. Oogstreep donkerbruin, bijna tot op het achterhoofd doorlopend. Vuilwitte wenkbrauwstreep startend vanaf snavelbasis en ver voorbij oog doorlopend, bijna tot op achterhoofd. Na oog wenkbrauw donkerder wordend, met roestbruine tint. Witte oogring doorbroken door oogstreep.
Onderdelen:	Keel zeer licht (lichter dan rest onderzijde). Vuil geelwitte onderzijde.
Bovendelen:	Bruin met grijsgroene tint. Stuit iets lichter.
Vleugels:	Bruin met grijsgroene tint. Hand- en armpennen met gelige basis.

Staart:	Staart bruin, een licht contrast met de stuit vormend en wat ronder ogend dan bij Tjiftjaf. Twaalf staartpenen.
Naakte delen:	Bovensnavel donker bruingrijs, ondersnavel oranjegeel. Lichte snavelpunt. Poten licht: voorzijde geel met roze tint, achterzijde en tenen geel.
Geluid:	De vogel heeft ca. 30 keer geroepen: een smakkend <i>tsjek</i> , enigszins als Zwartkop, maar zachter en minder 'droog'.
Leeftijd:	Geringd als volgroeid. De groenige tinten op de bovenzijde, alsmede de gelige tinten op de onderzijde doen een eerstejaars vogel vermoeden. (Parmenter & Byers 1991, Speek 1994). Mannetjes hebben een vleugelmaat > 61 mm. Vleugelmaat voor vrouwtjes en de overlap tussen mannen en vrouwen wordt niet gegeven

DETERMINATIE:

Tjiftjaf valt o.a. af door a) de basiskleur b) de ver doorlopende wenkbrauw en oogstreep c) de geel met roze poten d) de roep e) de verhouding tussen de handpendekveren en de P1 (bij Tjiftjaf minder dan 2x zo lang) f) de oranjegele ondersnavel (o.a. Parmenter & Byers 1991, Speek 1994, Svensson & Grant 1999). Zie ook foto 2 voor vergelijking met Tjiftjaf.

De enige soort die problemen op zou kunnen leveren in de determinatie, is Radde's Boszanger. Radde's Boszanger valt echter af, omdat deze a) doorgaans groener is, met een sterker gele onderzijde b) de wenkbrauwstreep van deze soort niet roestbruinig wordt achter het oog: deze wordt bij Radde's wel wat meer 'buff', maar blijft helder c) Radde's heeft een grotere kop, een stevigere snavel en dikkere poten. (o.a. Parmenter & Byers 1991, Speek 1994, Svensson & Grant 1999)

Vincent van der Spek

Literatuur

Parmenter, C & C Byers (1991). A Guide to the Warblers of the Western Palaearctic. Bruce Coleman Books, Uxbridge, Middlesex.

Speek, B J (1994). Handkenmerken. NIOO, Heteren.

Svensson, L & P J Grant (1999). Collins Bird Guide. The most complete field guide to the birds of Britain and Europe. Harper Collins, London.

Foto 2 In vergelijking met Tjiftjaf (rechts): zie o.a. basiskleur, lichte ondersnavel. NB de tjiftjaf en de Bruine Boszanger bevinden zich niet op dezelfde afstand van de camera: de Tjiftjaf is iets verder van de camera af.

Fotografen

Niels Bronsgeest: blz. 7 linksonder

Laurens Buisman: blz. 9

Nina Olivari: blz. 15

Chris van Rijswijk: blz. 10 boven

Wouter Teunissen: blz. 4 links, 5, 6, 7 boven en rechtsonder, 8, 10 onder, 13, 17, 21

Maarten Verrips: blz. 4 rechts

Ben Wielstra: voorpagina, 19, 20

Jeroen van der Zwan: blz. 16

De eerste groenling (een vrouwtje) sinds eind 2001, maar niet de laatste van 2007. Let op de forse snavel, waarmee de vogel heel hard kan bijten. Meijndel, 29 september 2007. Ringers: Maarten Verrips, Wouter Teunissen